

**KOMENDA GŁÓWNA STRAŻY GRANICZNEJ
BIURO KONTROLI**

Informacja o wynikach kontroli

na temat: „Zatrzymywanie osób i postępowanie z osobami zatrzymanymi”.

- I. Podstawa prawna kontroli.
Ustawa z dnia 15 lipca 2011 r. o kontroli w administracji rządowej¹.
- II. Podmiot kontrolowany.
Placówka Straży Granicznej w Krakowie², ul. Nad Drwiną 10, 30-741 Kraków.
- III. Tryb kontroli.
Zwykły.
- IV. Termin kontroli.
Planowo od 14.07.2025 r. do dnia 08.09.2025 r., w tym w siedzibie podmiotu kontrolowanego w dniach 14-18.07.2025 r.
- V. Przedmiot kontroli.
Sposób realizacji czynności w związku z zatrzymywaniem osób i postępowaniem z osobami zatrzymanymi.
- VI. Okres objęty kontrolą.
Od 1 kwietnia 2024 r. do 31 marca 2025 r.
- VII. Ustalenia kontroli

W świetle dokonanych ustaleń oraz kryteriów oceny i mierników działania podejmowane w PSG w zakresie realizacji zadań dotyczącym zatrzymywania osób i postępowania z osobami zatrzymanymi, w tym dokumentowaniem tych czynności oraz nadzoru służbowego, oceniono **pozytywnie pomimo stwierdzonych nieprawidłowości**³.

W obszarze dotyczącym realizacji zadań przez funkcjonariuszy SG w zakresie zatrzymywania osób i postępowania z osobami zatrzymanymi, we wszystkich skontrolowanych przypadkach czynności te dokonywane były zgodnie z obowiązującymi przepisami. W wyniku tych działań podejmowane były wobec osób zatrzymanych inne czynności w trybie odrębnych przepisów, tj. wydawano decyzje o zobowiązaniu cudzoziemca do powrotu, nakładano grzywny w postaci mandatu

¹ Dz. U. z 2026 r. poz. 158, zwana dalej ustawą o kontroli.

² Zwana dalej również PSG lub placówką.

³ W kontroli przyjęto następującą skalę ocen: pozytywna, pozytywna pomimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna.

karnego, przyjmowano wnioski o ochronę międzynarodową oraz przekazywano cudzoziemców do właściwych sądów lub jednostek Policji.

Za elementy potwierdzające właściwą realizację czynności zatrzymania należy wskazać:

- podawanie, co do zasady, w protokołach zatrzymania odpowiednich podstaw prawnych zatrzymania,
- informowanie zatrzymanego o przyczynach zatrzymania i przysługujących mu prawach zgodnie z art. 244 § 2⁴ ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. *Kodeks postępowania karnego*⁵,
- spełnienie przesłanek do zatrzymania, określonych w art. 244 § 1⁶ k.p.k. oraz art. 394 ust. 1⁷ i 1a⁸ oraz zwolnienia osoby zgodnie z ust. 5⁹ ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. *o cudzoziemcach*¹⁰, a także zgodnie z art. 248 § 1¹¹,
- przyjmowanie od osoby zatrzymanej oświadczenia o stanie zdrowia,
- każdorazowe powiadomienie prokuratora o fakcie zatrzymania osoby,
- nieskładanie zażaleń na sposób przeprowadzenia zatrzymania do miejscowo właściwego prokuratora na sposób przeprowadzenia czynności i do sądu na zasadność, legalność oraz prawidłowość zatrzymania.

Poza czynnościami stricte związanymi z zatrzymaniem pozytywnie oceniono również:

- wykorzystywanie przy organizacji służby produktów analizy ryzyka,

⁴ Zatrzymanego należy natychmiast poinformować o przyczynach zatrzymania i o przysługujących mu prawach, w tym o prawie do skorzystania z pomocy adwokata lub radcy prawnego, do korzystania z bezpłatnej pomocy tłumacza, jeżeli nie włada w wystarczającym stopniu językiem polskim, do złożenia oświadczenia i odmowy złożenia oświadczenia, do otrzymania odpisu protokołu zatrzymania, do dostępu do pierwszej pomocy medycznej oraz o prawach wskazanych w art. 245, art. 246 § 1 i art. 612 § 2, jak również o treści art. 248 § 1 i 2, a także wysłuchać go.

⁵ Dz. U. z 2025 r. poz. 46 ze zm., zwany dalej również k.p.k.

⁶ Policja ma prawo zatrzymać osobę podejrzaną, jeżeli istnieje uzasadnione przypuszczenie, że popełniła ona przestępstwo, a zachodzi obawa ucieczki lub ukrycia się tej osoby albo zatarcia śladów przestępstwa bądź też nie można ustalić jej tożsamości albo istnieją przesłanki do przeprowadzenia przeciwko tej osobie postępowania w trybie przyspieszonym.

⁷ Cudzoziemiec, wobec którego zachodzą okoliczności uzasadniające wydanie mu decyzji o zobowiązaniu cudzoziemca do powrotu, albo który uchyla się od wykonania obowiązków określonych w tej decyzji, albo nie wywiązuje się z obowiązków określonych w postanowieniu o zastosowaniu wobec niego środków, o których mowa w art. 398 ust. 2, może być zatrzymany na okres nie dłuższy niż 48 godzin.

⁸ Cudzoziemiec może także zostać zatrzymany na okres nie dłuższy niż 48 godzin w celu: 1) przymusowego wykonania decyzji o zobowiązaniu cudzoziemca do powrotu albo 2) przekazania na podstawie rozporządzenia 604/2013, albo 3) przekazania do innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej, państwa członkowskiego Europejskiego Stowarzyszenia Wolnego Handlu (EFTA) - strony umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym lub Konfederacji Szwajcarskiej na podstawie umowy międzynarodowej o przekazywaniu i przyjmowaniu osób, albo 4) przekazania do państwa trzeciego na podstawie umowy międzynarodowej o przekazywaniu i przyjmowaniu osób.

⁹ Zatrzymanego cudzoziemca zwalnia się: 1) jeżeli w ciągu 48 godzin od chwili zatrzymania nie został przekazany do dyspozycji sądu i jednocześnie nie został złożony wniosek o umieszczenie go w strzeżonym ośrodku albo o zastosowanie wobec niego aresztu dla cudzoziemców lub 2) jeżeli w ciągu 24 godzin od chwili przekazania do dyspozycji sądu nie doręczono mu postanowienia o umieszczeniu w strzeżonym ośrodku albo o zastosowaniu wobec niego aresztu dla cudzoziemców, lub 3) na polecenie sądu, lub 4) jeżeli ustanie przyczyna zatrzymania.

¹⁰ Dz. U. z 2025 r. poz. 1079 ze zm., zwana dalej ustawą o *cudzoziemcach* lub *u.o.c.*

¹¹ Zatrzymanego należy natychmiast *zwolnić*, gdy ustanie przyczyna zatrzymania, a także jeżeli w ciągu 48 godzin od chwili zatrzymania przez uprawniony organ nie zostanie on przekazany do dyspozycji sądu wraz z wnioskiem o zastosowanie tymczasowego aresztowania; należy go także *zwolnić* na polecenie sądu lub prokuratora.

- zrealizowanie w pełnym zakresie powierzonych zadań związanych z zatrzymywaniem osób i postępowaniem z nimi, pomimo, że PSG w Krakowie nie dysponowała Pomieszczeniami dla Osób Zatrzymanych¹²,
- rejestrowanie osób zatrzymanych w systemie - Centralna Baza Danych Straży Granicznej System Wspomagania Kierowania i Centralna Baza Danych Straży Granicznej System Wspomagania Kierowania 2¹³ oraz w Centralnym Systemie Informatycznym SG¹⁴ – moduł Kontroli Legalności Pobytu¹⁵.

Za nieprawidłowości pod względem legalności i rzetelności uznano:

- niewpisanie w *protokole zatrzymania* godziny zakończenia czynności i późniejszy sposób postępowania w tej sprawie,
- nieuzupełnianie w *protokołach zatrzymania* pola dotyczącego przekazania cudzoziemca do dyspozycji policji/sądu albo zwolnienia,
- niespójność w zakresie godzin zatrzymania cudzoziemca, a stwierdzenia nielegalności jego pobytu na terytorium RP,
- nieodnotowanie w *protokole zatrzymania* przyczyn odmowy złożenia podpisu przez cudzoziemca,
- niesporządzanie – jak wymagają tego przepisy prawa¹⁶ – *protokołu zatrzymania* w jednym egzemplarzu,
- brak spójności pomiędzy *protokołami zatrzymania* w wersji papierowej, a ich odzwierciedleniem cyfrowym w module KLP.

Za uchybienia o charakterze formalnym uznano opisane w treści dokumentu przypadki dotyczące:

- zmiany wzoru *protokołu zatrzymania* określonego w rozporządzeniu RM,
- błędów w zakresie *pouczeń* i ich tłumaczenia¹⁷,
- błędów dotyczących podpisów tłumacza oraz zatrzymanego¹⁸.

Stwierdzono, że sposób sprawowania nadzoru przez Komendanta PSG i inne osoby funkcyjne w PSG, nie doprowadził do wykrycia uchybień w zakresie dokumentowania czynności zatrzymania oraz ewidencjonowania ich w bazach danych SG, co uznano za **nieprawidłowość w kontekście kryterium rzetelności**. Ponadto, jako niewystarczającą oceniono działalność Komendanta PSG w zakresie podnoszenia poziomu kompetencji zawodowych podległych funkcjonariuszy. Kontrolowane PSG było jednostką organizacyjną, która nie wykonywała wszystkich zadań nałożonych na SG ustawą, tj. nie miała w swoich zadaniach, ani ochrony granicy państwowej, ani kontroli ruchu granicznego, a zakres tych obowiązków ograniczony był do wskazanych w dalszej części dokumentu zadań z zakresu zapobiegania i przeciwdziałanie nielegalnej migracji oraz rozpoznawania, zapobiegania i wykrywania

¹² Zwane dalej również PDOZ.

¹³ Zwane dalej CBD SG SWK, CBD SG SWK2.

¹⁴ Zwany dalej również CSI SG.

¹⁵ Zwany dalej również KLP.

¹⁶ z § 9 ust. 1 rozporządzenia RM lub art. 244 § 3 k.p.k.

¹⁷ Przedmiotowe błędy zostały opisane w treści niniejszego dokumentu.

¹⁸ Przedmiotowe błędy zostały opisane w treści niniejszego dokumentu.

przestępstw i wykroczeń oraz ściganie ich sprawców.

VIII. Wnioski i zalecenia pokontrolne

W celu wyeliminowania ze służbowej działalności stwierdzonych w trakcie kontroli uchybień i nieprawidłowości, a także usprawnienia funkcjonowania kontrolowanej jednostki, Komendant Główny Straży Granicznej polecił:

1. *protokół zatrzymania osoby* sporządzać na etapie czynności z zatrzymanym, zgodnie ze wzorem określonym w załączniku nr 3 do rozporządzenia RM;
2. *protokół zatrzymania* sporządzać w jednym egzemplarzu, a osobie zatrzymanej przekazywać jego odpis (kopię), zgodnie z art. 244 § 3 *k.p.k* oraz § 9 ust. 1 rozporządzenia RM;
3. w przypadku stwierdzenia, że pobyt cudzoziemca jest niezgodny z przepisami dotyczącymi warunków wjazdu cudzoziemców na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej i ich pobytu na tym terytorium, *protokół z KLP* sporządzać w jednym egzemplarzu, zgodnie z art. 296 ust 1 pkt 1 *u.o.c.* Kopię protokołu wydawać cudzoziemcowi (art. 297 ust. 2 *u.o.c.*);
4. *protokół zatrzymania osoby* sporządzać w sposób rzetelny i staranny, w tym każdorazowo:
 - podawać odpowiednie podstawy prawne zatrzymania,
 - wpisywać godzinę zakończenia czynności,
 - uzupełniać pola dotyczące przekazania cudzoziemca do dyspozycji policji/sądu albo zwolnienia, niezwłocznie po uzyskaniu tej informacji,
 - dokonywać wyboru w kwestii pouczenia osoby zatrzymanej w rubryce *Oświadczenie osoby zatrzymanej*,
 - uzupełniać wszystkie pola dotyczące podpisów osób biorących udział w czynnościach, tj. tam, gdzie wymagane są pełne dane wpisywać: stopień, imię i nazwisko (funkcjonariusza), imię i nazwisko (tłumacza, osoby zatrzymanej), a gdzie podpis – dopuszcza się parafę,
 - w przypadku odmowy złożenia podpisu przez osobę zatrzymaną podawać przyczynę odmowy jego złożenia,
 - wpisywać oświadczenie zatrzymanego o zrozumiałym dla niego języku i potrzebie skorzystania z pomocy tłumacza,
 - w przypadku dokonania poprawek, skreśleń czy uzupełnień odnotować ten fakt w rubryce dotyczącej omówienia ww. czynności;
5. *pouczenia zatrzymanego* przedkładać cudzoziemcowi do podpisu w języku dla niego zrozumiałym;
6. w *pouczeniach zatrzymanego*, zgodnie z obowiązującym wzorem, oprócz podpisu osoby zatrzymanej wpisywać również datę jego otrzymania;

7. w sporządzanej dokumentacji służbowej wpisywać faktyczną godzinę zatrzymania cudzoziemca tożsamą ze stwierdzoną nielegalnością jego pobytu na terytorium RP;
8. *protokół zatrzymania* wiernie odzwierciedlać w cyfrowym module KLP niezwłocznie po zakończeniu czynności z zatrzymanym, tak aby odpowiadał dokumentacji zgromadzonej w aktach cudzoziemca;
9. w module KLP w zakładce *Wykonane czynności* nie dokonywać modyfikacji (bez uzasadnionej potrzeby) zamieszczanych w nim dokumentów;
10. podczas potwierdzenia dokumentu „za zgodność z oryginałem”, postępować zgodnie z obowiązującymi przepisami kancelaryjnymi;
11. każdy wytworzony w jednostce dokument o charakterze szkoleniowym, zatwierdzać przez Komendanta lub jego zastępcę, celem nadania mu wartości formalnej i wdrożenia do stosowania;
12. w pełni realizować wszystkie rekomendacje wskazywane przez Wydziały KaOSG po przeprowadzonych wizytacjach w ramach nadzoru służbowego;
13. zaplanować do realizacji w 2026 r. szkolenia wewnętrzne lub skierować na szkolenia do ośrodków SG, obejmujące swoim zakresem tematykę zatrzymywania osób i postępowania z osobami zatrzymanymi, w tym ich dokumentowanie, dla funkcjonariuszy niższego szczebla, jak i kadry kierowniczej;
14. usprawnić mechanizmy nadzorcze ze strony osób funkcyjnych, w celu prawidłowej realizacji czynności w zakresie objętym kontrolą poprzez:
 - regularne dokonywanie przeglądu teczek cudzoziemców i wpisów w kartach nadzoru przez zastępcę komendanta i inne osoby funkcyjne sprawujące nadzór,
 - zalecenia w kartach nadzoru formułować nie na zasadzie ogólności, lecz odnosząc się do konkretnych czynności do wykonania przez funkcjonariusza,
 - systematyczne dokonywanie przeglądu modułu KLP, celem sprawdzenia wprowadzanych danych i dokonywanych modyfikacji.